

ОУ“Юрий Гагарин“, град Смолян, област Смолян, община Смолян
ул. „Георги Кирков“ №10А, retouu sm@abv.bg, 0301/697-43

Утвърждавам:.....
Йорданка Дюлгерова
/Директор/

УЧЕБНА ПРОГРАМА
по Български език и литература – ИУЧ
/разширена подготовка/

за IV клас
за учебната 2023/2024 година

34 учебни седмици
1 часа седмично
34 часа годишно

Изготвил:.....
/Ана Журналова/

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА 4. КЛАС
(ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по български език и литература за избираемите учебни часове в 4. клас е изготвена в пълно съответствие с изискванията, заложени в учебната програма по български език и литература за общообразователна подготовка. Ориентацията е към затвърдяване, задълбочаване и усъвършенстване на знанията, уменията и отношенията, свързани с устната и писмената комуникация на български език, и към реализиране на междупредметни връзки.

Целите на обучението по български език и литература в избираемите учебни часове са насочени към:

- разширяване в практически план на знанията за езиковите и речевите единици;
- задълбочаване на емпирично равнище на знанията за някои правописни, правописни и пунктуационни норми;
- усъвършенстване на уменията за четене, възприемане и интерпретация на кратки по обем и достъпни по съдържание художествени произведения;
- развиване на уменията за създаване на текст.

Обучението по български език и литература (избираеми учебни часове) се осъществява в рамките на 1,5 часа седмично, 51 часа годишно. Учебното съдържание е отразено в примерното годишно разпределение.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентност	Знания, умения, отношения
<i>Езикови компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Образува сложни думи. • Разпознава числителните имена като части на речта. • Определя време на глагола. • Разпознава в речта думи с противоположно значение. • Разпознава подлога и сказуемостта като части на изречението. • Разграничава простите изречения в състава на сложното. • Разграничава съюзно и безсъюзно свързване на простите изречения в сложното.
<i>Комуникативоречева компетентност</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Преразказва събито съдържанието на чужд художествен повествователен текст. • Съчинява текст в отговор на въпрос по съдържанието на художествено произведение. • Редактира свой и чужд текст.
<i>Литературни компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Открива диалог и монолог в художествен текст. • Познава легендата като фолклорен и литературен вид. • Свързва постъпките на героите с мотивите за поведението им. • Аргументира отговора си на въпрос, свързан със съдържанието на художествен текст. • Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои в произведението.

МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ

Урокът по български език и литература в избираемите учебни часове се отличава със специфична структура. Целта му е насочена към обобщение и интегриране на знанията и компетентностите. Ето защо той се изгражда на основата на следните примерни компоненти:

- Актуализация на оторни знания и умения;
- Пренос на уменията в нов контекст;
- Самостоятелно решаване на езикови и речевни задачи;
- Създаване на вътрешнопредметни връзки;
- Обобщение и интерпретации;
- Задаване на домашна работа (по преценка на учителя).

Учебното съдържание за избираемите учебни часове е представено в учебно помагало за избираемите учебни часове по български език и литература за 4. клас. Урочните единици са представени на разтвор. Учебното помагало съдържа приложение, в което са включени примерни текстове за диктовка. Те, както и цялото учебно съдържание, е добре да се използват диференцирано, според възможностите на учениците. По този начин се стимулира дейността на всяко дете чрез мотивация за успешна учебна дейност.

34 учебни седмици по 1 час седмично

Учебна седмица	Тема	Компетентности като очаквани резултати	Нови понятия
1.	<p>Какво научих в 3.клас (Изговор и правопис на гласни и съгласни звукове. Строеж на думата. Части на речта)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава ударена от неударена сричка. • Пише правилно буквите на гласните звукове със и без ударение и в крайна сричка на думата. • Прилага начини за проверка на правописа на гласни в неударена срички и на съгласни звукове в средата на думата. • Прави разлика между изговор и правопис на неударена гласна. • Пише правилно беззвучните съгласни с и т пред звучни съгласни в началото и в средата на думата. • Открива несъответствия между изговор и правопис на гласни и съгласни. • Разграничава корена като най-важна значеща част на думата. • Разграничава представката като словообразуваща част на думата. • Разпознава сродни думи по общия им корен. • Открива правописни особености на сродни думи. • Пише правилно думи с представки. • Прави правописна проверка чрез сродни думи. 	
2.	<p>Какво научих в 3.клас (Видове изречения. Текст. Тема и заглавие)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Определя изречението, с което се изразяват чувства, като възклицателно. • Разпознава подбудителните изречения за заповед, молба, съвет, захрана. Разграничава подбудително от възклицателно изречение. • Преобразува подбудителни и възклицателни изречения. • Оформя пунктуационно правилно края на подбудителни и възклицателни изречения. • Употребява видове изречения в съответствие с комуникативната ситуация. • Определя темата на текста. • Пише съчинение по зададената тема, като се придържа към нея. 	

3.	Вече знам от 3. клас	Входяща диагностика.	
4.	Правя устно изказване по тема	<ul style="list-style-type: none"> • Прави изказване по зададена тема, като се ориентира в комуникативно-речевата ситуация. 	
5.	Твърди и меки съгласни звукове. Изговор и правопис	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава твърди и меки съгласни звукове. • Познава начини за отбелязване на меки съгласни звукове. • Изговаря книжовно меки съгласни. 	Твърди съгласни звукове меки съгласни звукове
6.	Устен сбит преказ на художествен текст	<ul style="list-style-type: none"> • Разбира връзката между темата и заглавието на текста. • Преказва в устна форма сбито съдържанието на чужд художествен/нехудожествен повествователен текст. • Прави устен преказ на текст, като предава накратко и последователно съдържанието му. • Открива олицетворение в художествен текст. 	олицетворение
7.	Изговор и правопис на кратките думи без ударение	<ul style="list-style-type: none"> • Изговаря книжовно думите без ударение. • Пише отделно думите без ударение (кратки местоименни форми, частици, предлози, съюзи). 	ключови думи
8.	Сложни думи. Образуване	<ul style="list-style-type: none"> • Познава сложните думи като образувани от два корена. • Образува сложни думи по различни начини. • Използва правилно сложни думи в речта си. • Пише правилно сложни думи. 	сложна дума
9.	Устно съчиняване на разказ по картина	<ul style="list-style-type: none"> • Разказва устно по картина от художник. • Разпознава монолог в художествен текст. 	монолог
10.	Правопис и употреба на сложните думи	<ul style="list-style-type: none"> • Познава сложните думи като образувани от два корена. • Образува сложни думи по различни начини. • Използва правилно сложни думи в речта си. • Пише правилно сложни думи. 	сложна дума
11.	Антоними. Разграничаване на антоними и синоними	<ul style="list-style-type: none"> • Познава антонимите като думи с противоположно значение. • Разпознава антонимни отношения между думи. • Разграничава синоними от антоними. 	антоними

12.	Употреба на антоними	антоними
13.	Редактиране на текст	редактиране легенда
14.	Подлог – главна част на изречението	подлог
15.	Сказуемо – главна част на изречението	сказуемо
16.	Писмен отговор на въпрос по художествен текст	лице на глагола
17.	Видове изречения. Разграничаване. Преобразуване	просто изречение сложно изречение
	<ul style="list-style-type: none"> • Употребява уместно в речта си антоними. • Определя значението на антонимите в езиковия контекст. • Прави справка за речниковото значение на думи в тълковен речник (включително и електронен). 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Прилага различни начини за поправка (редактиране) на текст – чрез заместване, добавяне, съкращаване, разместване. • Редактира свой и чужд текст. • Познава легендата като фолклорен и литературен вид. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава подлога като главна част на изречението. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава сказуемото като главна част на изречението. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Аргументира отговора си на въпрос, свързан със съдържанието на художествен и нехудожествен текст. • Открива посланието на текста. • Аргументира отговора си на въпрос. • Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои, епизоди, картини. • Съставя писмен текст с помощта на словесна опора във връзка с изучавано литературно или фолклорно произведение. • Отговаря писмено на поставен въпрос към художествен или нехудожествен текст, като посочва аргументи от текста. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Познава простото изречение. • Разграничава просто от сложно изречение. • Ориентира се за простите изречения в състава на сложно по броя на сказуемите. • Преобразува простите изречения в сложни и обратно. 	

18.	Употреба на запетая в сложното изречение	<ul style="list-style-type: none"> • Отделя със запетая простите изречения в състава на сложното изречение. • Разграничава съюзно и безсъюзно свързване на прости изречения в сложно. • Използва различни словоредни варианти в зависимост от целта на изказването. 	
19.	Писмено съчиняване на текст (описание) по аналогия	<ul style="list-style-type: none"> • Съставя писмен текст с помощта на словесна или визуална опора във връзка с изучавано литературно или фолклорно произведение. • Съчинява текст (описание) по аналогия. 	съчинение по аналогия
20.	Членуване на съществителните имена от м.р. ед.ч.	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава пълен и кратък член на съществителното име от м.р. ед.ч. чрез проверка с личното местоимение <i>той</i>. 	определителен член
21.	Писмено съчиняване на текст (приказка) по аналогия	<ul style="list-style-type: none"> • Съчинява текст (приказка) по аналогия. • Разграничава автора на литературно произведение от неговия герой. • Изгражда си представа за автора чрез негови значими произведения. • Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои, епизоди, картини. • Съставя писмен текст с помощта на словесна или визуална опора във връзка с изучавано литературно произведение. 	автор съчинение по аналогия
22.	Преобразуване на пряка в непряка реч	<ul style="list-style-type: none"> • Открива диалог в художествен текст. • Разпознава графически пряка от непряка реч. • Преобразува пряка в непряка реч. 	диалог
23.	Устен сбит преразказ на нехудожествен текст	<ul style="list-style-type: none"> • Прави устен преразказ на текст, като предава накратко и последователно съдържанието му. 	
24.	Тълковен речник. Електронен вариант на речник	<ul style="list-style-type: none"> • Използва тълковен електронен речник. • Търси думи в тълковен речник, включително и в електронен вид. • Използва езикови и неезикови средства в комуникативна ситуация. 	

25.	Числително име. Видове	<ul style="list-style-type: none"> • Познава числителното име като част на речта. • Разпознава видовете числителни имена – бройни и редни. • Открива числителни имена в различни по вид и жанр текстове. • Съпоставя числително бройно и числително редно име. 	Числително име числително бройно име числително редно име
26.	Правопис на числителните имена	<ul style="list-style-type: none"> • Пише правилно числителните имена. 	
27.	Глагол	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава правилно глаголите в първо, второ и трето лице единствено и множествено число. • Употребява правилно формите на глаголите с окончание -а, -я или -м в първо лице единствено число. 	
28.	Време на глагола – сегашно време, минало време, бъдеще време	<ul style="list-style-type: none"> • Определя време на глагола (сегашно, бъдеще, минало). • Прави разлика между изговора и правописа на окончанията -а, -ам, -я, -ям на глаголите в сегашно време. 	време на глагола
29.	Съвместна употреба на глаголните времена	<ul style="list-style-type: none"> • Употребява правилно сегашно, бъдеще и минало време на глагола. • Открива примери за съвместната употреба. 	
30.	Правопис на думи с -ър-, -ръ-, -ъл-, -ль- Групи съгласни (-стн-, -зdn-, -сте-)	<ul style="list-style-type: none"> • Прилага начини за проверка на правописа на думи с -ър-, -ръ-, -ъл-, -ль-, -стн-, -зdn-, -сте-. 	
31.	Електронно писмо	<ul style="list-style-type: none"> • Използва електронни средства за комуникация при създаването на SMS, поздравителни картички, писма. 	

32.	Писмен преразказ на разказ	<ul style="list-style-type: none"> • Овладея умения за писмен преразказ на разказ. • Определя ключови думи в текста като опора за възпроизвеждане на неговото съдържание. • Спазва последователността на действието при преразказа. • Подготвя създаването на писмен преразказ на разказ чрез различни продуктивни и репродуктивни дейности. • Устно преразказва текст. • Пише преразказа. 	
33.	Обобщение	<ul style="list-style-type: none"> • Определя време на глагола (сегашно, бъдеще, минало). • Разпознава подлога и сказуемостта като части на изречението. Разграничава простите изречения в състава на сложното по броя на сказуемите. Използва съюзно и безсъюзно свързване на прости изречения в сложно. • Разпознава числителни имена като части на речта – бройни и редни. • Преобразува пряка в непряка реч. 	
34.	Какво знам в края на 4. клас	Изходяща диагностика.	

Текстове за ДИКТОВКА

Към тема № 3

Вече знам от 3. клас (входно равнище)

Тръгнал един ловец в планината, лов да бие. Стигнал до тъмната гора и що да види? Запалила се старата гора. Дърветата пращат и падат.

Ослушал се ловецът и чул жален писък. Някой пици в огъня. Упътил се към гласа и видял, че на едно обгоряло и почерняло дърво се гърчи пръстра змия, пици и не смее да спее, защото под нея пламти огън.

– Брат да ми си, ловецо, отърви ме от тая напасти! – помолила се змията.

Из „Чудната воденичка“, Ангел Каралийчев

Към тема № 10

Праволпис и употреба на сложните думи

В автофургона на Маншон наистина всичко, до най-малката дреболия, будеше приятно чувство за уют. Сякаш това бе не автомобил, а малка удобна къщица. Грижливо оправеното легло бе покрито с пръстпроцветно одеяло. На масичката под прозореца бяха натопени в порцеланова ваза яркочълти лалета, имаше и една снимка на Маншон в стъклена рамка.

Наоколо бяха окачени други снимки, най-вече на птици и животни. Мърхеста брада се зае веднага с голлям интерес да ги разглежда. В същото време Полубобулка реши, че непременно ще трябва да се снима.

По „Маншон, Полубобулка и Мърхеста брада“, Ено Рауд

Към тема № 17

Видове изречения. Разграничаване. Преобразуване

Буря

Притъмня. Завала пороен държд. Разплюля се морето.

Издигнаха се високи вълни и заплашително се втурнаха към брега. Малките рибарски лодки се напълниха с вода. Брегът опустя. Само един рибар напразно придърпваше лодката си към брега. Морето ядосано му отвърщаше с грохот и морска пана.

Лилия Вълкова

Към тема № 28

Време на глагола – сегашно време, минало време,

бъдеще време

Имаше едно време една водна капчица, която се страхуваше да не се изгуби. В училището за водни капчици непрекъснато я учеха да разпознава полезните растения от плевелите. Обясняваха ѝ, че като ѝ дойде времето, трябва да разпознае и да реши кого да полее, за да има полза от нея.

– Ай, ай, ай – вайкаше се наум капчицата. – Ай, ай, ай, как ще стане това? Въобщо не си го представям! Нагли като полгя някого, мен вече няма да ме има? Ще се изгубя завинаги.

„Водната капчица“, Весела Фламбурари

Текстове за диктовка

Към тема № 34

Какво знам в края на 4. клас (изходно равнище)

На море

Учебната година свърши. На петнадесети юни Краси и Петьо се приготвиха за морски лагер. Всеки от тях имаше по един куфар и по една чанта. Първи натовариха багажа си в автобуса и с нетърпение зачакаха да потеглят.

По пътя децата паха през цялото време. Шофьорът и класната с усмивка им пригласяха. Представяха си как ще играят в тъмносините вълни и ще строят пясъчни замъци на брега.

Гледаха през прозореца и се възхищаваха на красивата природа. Впечатлиха се колко грозна е тя там, където не е чисто. Те бяха добросъвестни и събираха отпадъците си, за да ги изхвърлят на определените места. Краси се обвърна към Петьо:

— Как може хората да замърсяват природата така?!

Петьо изведнъж се сети нещо:

— Искаш ли да почистим автобуса, преди да слезем?

Така ще помогнем на шофьора.

Класът бързо изчисти автобуса и весело се втурнаха към хотела.

Христина Сергеева